

Etický kodex

- ❖ Při vstupu i odchodu z prostoru dojo (tělocvičny) prováděj úklonu ve stoje, s rukama podél těla ve směru ke kamize tj. k oltáři s obrazem zakladatele.
- ❖ Cti své cvičební náčiní. Gi (kimono) musí být čisté (proto jej často perte), zbraně v dobrém stavu a na správném místě, ukloň se před i po cvičení se zbraní směrem ke kamize.
- ❖ Před začátkem cvičení bys měl být zahřátý a sedět příslušném pořadí podle stupňů.
- ❖ Hodina začíná a končí formálním obřadem. Tím se rozumí 2x se uklonit směrem ke kamize, poté dvakrát tlesknout a následně zůstat v předklonu. Na začátku se říká „onegai-šimas“, na konci „domo-arigato-gozai-mašita“. Toto vždy opakuj až poté, co to pronese vyučující.
- ❖ Příklad-li z nevyhnutelných důvodů pozdě, usad' se na kraji tatami, proved' formální obřad a vyčkej v úkloně, dokud ti učitel nedá znamení, aby ses zapojil do hodiny.
- ❖ Správným způsobem sezení na tatami je seiza. Máš-li zraněná kolena, smíš sedět se zkříženými nohama (turecký sed), ale je nepřipustné sedět s roztaženými nohama.
- ❖ Nikdy se neopírej o stěny!
- ❖ Musíš být ostražitý za každých okolností (zanshin).
- ❖ Pokud opouštíš tatami, je třeba žádat učitele o svolení.
- ❖ Během výuky, kdy učitel demonstruje techniku k procvičování, bys měl sedět tiše a pozorně v seize. Po ukázce se ukloň učiteli, pak svému partnerovi a začni cvičit.
- ❖ Během provádění technik se nemluví. V Dojo je slyšet pouze kiai. Cvičte s nasazením a koncentrací.
- ❖ Je nepřipustné, aby žáci dělali svévolně něco jiného, než zadal vedoucí instruktor! Je to nebezpečné a v takových situacích vznikají často vážné úrazy.
- ❖ Když je dáno znamení k ukončení techniky, pronesením „jame“ nebo „mate“, přestaň cvičit. Ukloň se partnerovi a rychle se zařaď k ostatním studentům.
- ❖ Nikdy nepostávej nedbale na tatami.
- ❖ Respektuj ty, kdo jsou více zkušení.
- ❖ Jestliže znáš pohyb, který jste už studovali, a cvičíš s někým, kdo ho nezná, snaž se jím partnera provést. Vyšší stupeň v cvičení začíná v úloze toriho.
- ❖ Během cvičení bychom neměli mít na sobě žádné klenoty.
- ❖ Cvičení se zbraněmi předchází poklona cvičebních partnerů v dostatečné vzdálenosti.
- ❖ Student se dostavuje do dojo s dostatečným předstihem před začátkem tréninku. Nebýt někde včas patří k neduhům, které se snažíme skrze budó odstranit. Důležitým pojmem v Aikido je maai – být na správném místě ve správný okamžik.

Tyto povinnosti a normy jsou individuální a ke každému žákovi je přístupováno samostatně – u někoho mohou být prohlešky tolerovány, jelikož si to žádá jeho zdravotní stav atd. U jiného může být v rámci formování osobnosti naopak vyžadováno více, než je uvedeno.

Kodex bušidó

Tak jako existoval rytířský kodex ve středověké Evropě, obdobná pravidla se formovala i na dálném východě v Japonsku. Život vládnoucí třídy – samurajů, byl svázán pravidly, která vešla ve známost pod názvem Kodex bušidó. Jednalo se původně nepsaný soubor morálních pravidel a nařízení, která byla dlouhou dobu spíše filozofickým směrem, ovlivněným náboženskými předpisy.

Bušidó/Bushido se dá volně přeložit jako cesta válečníka, kdy slovo „buši“ označuje válečníka a slovo „do“ cestu. Je však třeba mít na paměti, že tento kodex nebyl určen pro každého bojovníka, ale pouze pro takového, který se mohl hlásit ke šlechtickému stavu, tedy pro samuraje.

Samuraj znamená v doslovném překladu: Ten, který slouží. Jednalo se o společenskou třídu, původně složenou z jízdních lučištníků, kteří se postupně v průběhu od 9. do 12. století stávali čím dál tím významnějšími, až vytvořili vlastní šlechtický stav ekvivalentní evropským rytířům, baronům, hrabatům či knížatům.

Život samuraje byl svázán se studiem bojových umění, jelikož se očekávalo, že bude ochraňovat svého pána – daimyo, i za cenu vlastního života. K tomuto byli vychováni od raného dětství, jelikož odvaha, oddanost a čest byly základními stavebními kameny jejich morálního kodexu.

Bušidó je kodex chování samurajů. V polovině 19. století se tato pravidla stala základem etického výcviku pro celou společnost. Název Bušidó se nepoužíval až do 16. století, ale myšlenka kodexu se vyvinula již v mezidobí 1192-1333. Přesný obsah kodexu Bušidó se v čase měnil, protože třída samurajů se dostala pod vliv zen-buddhistického a konfuciánského myšlení, ale jeho stěžejní hodnotou byl bojový duch, včetně atletických a vojenských dovedností a nebojácnosti vůči nepříteli v bitvě. Velmi ceněný byl též skromný život, laskavost, poctivost a osobní čest, stejně jako úcta k rodičům.

Během období 1603–1867 byly myšlenky Bušidó doplněny konfuciánskou etikou a je vytvořen komplexní systém, který zdůrazňuje povinnost ve smyslu služby nebo povinnost ve smyslu závazku jistého jednání. Samuraj byl přirovnáván ke konfuciánskému dokonalému gentlemanovi a byl učen, že jeho základní funkcí je být příkladem nižším vrstvám. Zdůrazněna byla poslušnost vůči autoritě, ale povinnost byla na prvním místě, i když to mělo za následek porušení zákonů.

Celá válečnická kultura středověkého Japonska byla výrazně složitější a pravidla obsáhlejší, lze je však shrnout do obecně známých 7 ctností samuraje:

- a) **klidná mysl** – ve smyslu ovládat své emoce, jak při boji samotným, tak při jednání s jinými lidmi, protože samuraj jako takový musí přijmout odpovědnost za své konání,
- b) **odvaha** – samuraj by neměl prožít život ve strachu, měl by být příkladem ostatním a vyhledávat výzvy, které překoná, ne však zbrkle a nerozvázně, jeho jednání musí být promyšlené a rozhodné,
- c) **benevolence** – díky tvrdému tréninku bojových umění je samuraj schopný poměrně snadno někomu ublížit nebo mu dokonce vzít život, proto by měl svým konáním činit dobro a jednat s rozvahou a se slitováním k ostatním lidem,
- d) **respekt** – samuraj by měl mít respekt nejen k sobě a svému panovníkovi, ale též ke svému nepříteli, proto i když má znalosti bojových umění, neměl by je zneužívat a chovat se k ostatním krutě,
- e) **upřímnost** – pokud samuraj něco pronese, bere se to jako závazný slib, nehledě na to, zda použil slovo „slibuji“, každý by měl držet své slovo a pokud tvrdí, že něco dokáže, měl by být schopen toho dosáhnout, nebo pro dosažení svého slova udělat maximum,
- f) **čest a sláva** – každý je hodnocen dle svého chování, nikdo se nemůže schovat sám před sebou, a proto činy každého dělají to kým je a jak je vnímán ostatními,
- g) **poslušnost** – každý je zodpovědný za to co udělal nebo řekl a musí za to přijmout následky, zároveň se každý musí postarat o všechny pod jeho ochranou, za které nese odpovědnost.

Tyto ctnosti jsou považovány za základ výchovy a jejich dodržování bylo vyžadováno od každého, kdo si chtěl uchovat svoji tvář před ostatními samuraji.

Inazo Nitobe však ve své knize *Bushido: The soul of Japan* udává těchto ctností osm. K sedmi základním: klidná mysl, odvaha, benevolence, respekt, upřímnost, čest a sláva, oddanost, přidává ještě jednu:

- h) **sebekontrola** – ve smyslu, že každý samuraj má kontrolovat své emoce a nemá dávat najevo rozhořčení či potěšení a má se vyvarovat jakéhokoli nekontrolovaného chování.

Úzké propojení s buddhismem ovlivnilo Bušidó v pěti aspektech:

- 1) *zklidnění emocí*
- 2) *klidná odevzdanost tváří v tvář nevyhnutelnému*
- 3) *sebeovládání v každé situaci*
- 4) *bližší vztah ke smrti než k životu*
- 5) *dobrovolná chudoba a skromnost*

Od žáků škol bojových umění se zaměřením na tradiční japonská bojová umění se dodržování těchto zásad vyžaduje nejen na tréninku, ale mělo by se jednat o soupis hodnot, které je budou provázet ve všech aspektech jejich života nehledě na jejich věk či pokročilost. Zejména se předpokládá, že každý praktikant bojových umění ví, že musí vzít v první řadě odpovědnost sám za sebe a za své jednání do vlastních rukou a nést za ně patřičnou odpovědnost. Takto popsany morální kodex se po mírné úpravě dá aplikovat napříč časovými, kulturními i národnostními aspekty a v každém ohledu přispívá k tomu, aby se k sobě jedinci chovali ohleduplně, respektovali se navzájem a dostávali svým slibům a zároveň aby nejednali zkratovitě, naopak aby o svých činech přemýšleli ještě dříve, než je vykonají.

Nehledě na to zda jste instruktor či žák zvláštní pozornost věnujte:

- ❖ pozdním příchoďům, které jsou omluvitelné pouze výjimečně a pouze ze závažných důvodů
- ❖ na tatami buďte soustředění (v zanshin), koncentrovaní, svým chováním nesmíte ohrožovat sebe ani ostatní,
- ❖ úctě prokazované dojo, učiteli, sobě samotnému, ostatním a zbraním
- ❖ osoby zdržující se v dojo se chovají v souladu s tímto kodexem, dále pak v souladu s „Pravidly Dojo“ a „Vnitřními směrnici Ronin Dojo“.